

**kamu sendikacılığının
sorunları
ve
geleceğe yönelik
perspektifler**

PANEL

(29 Mart 2003)

BAĞIMSIZ YAPI-İMAR SEN Yayın No : 5

Saygı değer dinleyiciler, Erdiñ Hocamıza, açıklamalarından dolayı teŖekkür ediyorum. Tabi, tüm konukların dikkatini çekmiştir, **'BASK, ideolojik ve siyasi sendikacılığın panzehiridir'** ifadesi, bizim için çok anlamlı, BASK camiası için çok anlamlı. Kendi hakkını aramayanların veya aramayanların hakkını aramaya kalkan, toplum için her türlü fedakarlığı yapmaya kararlı olanların ve bunun bedelini, ilkel olmanın bedelini çok ağır ödemek durumunda kalanların, daha açık bir ifade ile, bir yıldan fazla bir süredir yüreklerinde cehennemi yaşayanların bir çığlığı olarak düşünebilirsiniz. Ama biz o sloganı, bir çığlık değil de sivil toplum örgütlerinin temel felsefesi olmasını şeklinde düşünüyüz.

Ŗimdi sözü, kamu sendikacılığının sorunlarını değerlendirmek üzere, Türkiye'de sendikacılığın tarihi konusunda gerçekten uzman bir dostumuza, sayın Yıldırım KOÇ'a veriyorum.

Yıldırım Koç : TeŖekkürler sayın Başkan, sayın konfederasyon genel başkanları, BASK'ın değerli yönetici ve üyeleri,

Ben de hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum. (Alkışlar ...)

İzninizle, ana konuya geçmeden önce, Erdiñ Beyden temelde farklı düşündüğüm bir konuya değinmek istiyorum. Ben, duvardaki pankartta yazılı olanı savunanlardayım. 72'den beri, 31 yıldır sendikacılık hareketinin içindeyim. 18 yıl önce de kamu çalışanlarının sendikalaşması konusunda tartışmalı bir toplantıdaydım 1985'de, Mülkiyeliler Birliğinde, **"Memurların sendikal hakları var mı?, memurlar sendikalaşabilirler mi?"** konusu tartışıldığı zaman ben o toplantıdaydım. 18 yıldır bu süreci iyi takibettiğimi zannediyorum. Yaşım gereği de bazı şeyleri yaşadım.

Siyasi sendikacılık konusunda, BASK'la tamamıyla aynı görüşleri paylaşıyorum. Siyasi sendikacılıkla sendikaların siyasetle uğraşmasını birbirine karıştırmak çok temel bir hatadır. 12 Eylül öncesinde siyasi sendikacılık Türkiye'deki işçi hareketini ciddi ölçüde zayıflatmıştır. O zamanki durum bugünden farklıdır.

DİSK 1967 yılında TİP'liler tarafından kuruldu. 1975 yılında, 5. Genel kurulda, TKP'nin denetimine girince siyasi sendikacılık başladı. TKP'li olmayanların önemli bir bölümü tasfiye edildi. 1977 yılı Aralık ayındaki 6. Genel Kurulda yönetime başka sosyalist-komünist gruplar geldi. Bu defa TKP'liler sıkıntı yaşadı. **12 Eylül 1980 geldiğinde, DİSK içindeki siyasi sendikacılık DİSK'i iyice zayıf düşürmüştü. DİSK'in tepki gösterecek gücü kalmamıştı.**

Bugün Sayın Süleyman ÇELEBİ'nin önderliğindeki DİSK, 1967, ama özellikle 75-80 döneminin DİSK'i değildir. 75-80 döneminin DİSK'i siyasi

sendikacılıktır. Ülkeye de zarar vermiştir, işçi hareketine de zarar vermiştir, DİSK'e de zarar vermiştir.

1970 yılında MİSK kuruldu. Adı önceleri biraz farklıydı. 1975'ten itibaren MİSK, yani **Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu** oldu. Siyasi sendikacılık yapıyordu.

O zaman Dedeman sinemasından devralınan bir eğitim merkezi vardı, şimdi Bahçelievler'de sinema olan bina, MİSK, MHP'nin gençlik kolları gibi çalışıyordu. Orada bomba imal edilirken patlama oldu ve MİSK'in bir üyesi öldü. Siyasi sendikacılıktı.

1987 yılında Mete BEŞEN kongre yaptığında, ziyaret ettiğimde, MİSK'in adını YURT-İŞ'e çevirdiğinde, "Başkan niye adını değiştirdiniz?" diye sorduğumda, "MHP'nin oy potansiyeli bellidir. Adını Yurt-İŞ'e değiştirerek yeni bir şeyler yapmaya çalışacağız" dedi. Ama tutmadı.

Hak-İş 1976'da kurulduğunda, ne Sayın Selim USLU'nun çizgisini izliyordu, ne de sayın Necati ÇELİK'in. 1976-80 dönemi Hak-İş, kendi tarihi içinde farklı bir yerdedir. Ve bugünkünden farklı bir Hak-İş'tir. Bugün sendikadır. Bugün bağımsız bir sendikadır, Siyasi partilerin denetiminde değildir. Hak-İş'in yönetiminin nasıl bir çizgi izleyeceğini her hangi bir siyasi parti karar vermez. Siyasi sendikacılık yoktur. Bugün Selim USLU hükümete haklı olarak yüklenirken, bu konudaki bağımsızlığını ve siyasi sendikacılık yapmadığını tekrar tekrar ortaya koymuştur. Bu nedenle siyasi sendikacılık dendiğinde, iktidardaki yöneticilerin ötesinde, siyasi partilerin dışardan sendikayı yönettiği, sendika genel kurulunda yönetime kimin gireceğine delegelerin değil siyasi partilerin çıkarları doğrultusunda dışardan birilerinin karar verdiği, gelip "şu, şu, şu yönetime girecek" dediği bir yapıdır.

Ben bunu 1975-80 dönemi içinde üç konfederasyonda da, o dönem ilişkileri çerçevesinde yaşadım. Ve bu slogan doğrudur. Bunun alternatifini nedir? İşçinin, memurun çıkarlarını koruyan ve ülkenin çıkarlarını koruyan (birazdan ona geçeceğim zaten, kamu sendikacılığının sorunlarını anlatırken) bir anlayıştır; o sloganın altına ben de imza atarım; 30 yıllık deneyiminle, kamu çalışanları konusundaki 18 yıllık ilginle, onun altına imza atarım.

İkinci bir noktaya da katılmıyorum. "Sendikalar çürümüş ve yozlaşmış yapıları sürdürmenin aracı haline gelmiştir" denildi. Söz konusu değil. Hayatı sendikal hareketle geçmiş bir insan olarak bu tür iddiaları kesinlikle doğru olmadığını düşünüyorum. Bu ülke ayakta ise, bu ülkenin ayakta durmasında büyük katkıları olan, yozlaşma ve çürümüşlikle mücadele eden önemli kuruluşlar olduğu inancındayım.

48

Bugün, bu Sevr Antlaşmasının 231. maddesini, 234. maddesini izinizle özelleşip okuyacağım size.

Sevr Antlaşmasının 231. maddesi diyor ki; "Fransa, İngiltere ve İtalya'nın birer temsilcisinin bulunacağı bir Maliye Komisyonu kurulur"

232. maddesi diyor ki; "Osmanlı İmparatorluğuna sunulacak bütçe önce Maliye Komisyonuna sunulur. Maliye Komisyonu kabul ederse parlamentoya sunulabilir."

Bugün IMF'nin yetkileri, Sevr'deki Maliye Komisyonunun yetkililerinden daha fazladır.

234. madde diyor ki, "Osmanlı Hükümeti, Maliye Komisyonunun izni olmadıkça hiçbir iş ya da dış borçlanmaya girişmemeyi yükümlenir." Bugün Sevr yürürlüktedir. Bugün sendikalar İstanbul Sendikalarının 1919-22 dönemindeki hatayı yapmayacaklarsa, üç kuruluş ücretin öncesinde, ikramiyenin öncesinde, Sevr'e karşı çıkmak zorundadırlar.

236. maddesi diyor ki Sevr'in, "Türkiye Cumhuriyetinin mali kaynakları toplanır, önce borçlar ayrılır, Duyun-u Umumiye gidecek, geri kalan tüm kaynaklar Maliye Komisyonunun buyruğu altına konulacaktır." Nereye, ne kadar para harcayacağınız emperyalistlerin temsilcileri karar verir. Bir Fransız, İtalyan bir İngiliz temsilcisi karar verir. İstanbul Sendikaları bunun karşısında sustu.

Eğer Türkiye yeniden Sevr koşullarını yaşamak durumundaysa ve susarsak, yapmamamız gerekeni yapmış oluruz. Bugün o koşullarda mıyız? Bu gün o koşullardayız.

Kısa bir süre önce, bir yıl önce tam, 2 Nisan 2002'de Sabah gazetesinde bir haber yayımlandı. Sabah gazetesi, "Saygısız Amerikalı" diye yayınlamış. Bence Türkiye'yi bu duruma düşürenler saygısızdır. İlgili kişi Dick Morris diye bir adam. ABD eski Başkanı Bill Clinton'un danışmanı ve şöyle diyor: "Türkiye Irak operasyonuna destek verecek. Çünkü; Türkiye'nin sahibi IMF'dir. IMF parasını verip Türkiye'yi satın aldı."

Bugün Irak meselesinde yaşadığımız sorunu, Dick Morris, bir yıl önce, 2 Nisan 2002 tarihinde Sabah gazetesinde böyle açıklamış.

"Harita cahilli Fransızlar" haberi var gazetelerin birinde. "Avrupa Birliğine uyum için Denizcilik Müsteşarlığına gelen Fransız Heyeti, Türkiye'yi üçe bölen harita çıkarınca skandal çıktı. Bakan heyeti kapı dışarı etti." Bu adam, harita cahilli mi? Yoksa salak mı? Kafasındaki düşünceleri açığa vuran ve kafasındaki Sevr düşüncesini yanlışlıkla ortaya döken bir anlayış mı?

Ama bugün Türkiye böyle bir tehdit altında.

50

Diğer noktalara değinmeyeceğim, gerek olursa, zaman olursa **değininim** ama izinizle bir noktadan başlamak istiyorum: "Kamu çalışanları sendikacılığı ne olmasın?" dendiğinde, bence bugün tartışılması gereken ne olmaması gerektiğine bakmaktır ve ne olmaması gerektiğinin tarihimizde örnekleri var.

Ne olmaması gerektiğinin en tipik örneği, bugün açısından önemli örneği, İstiklal Harbi sırasında İstanbul sendikalarının tavrıdır. İstanbul'da 1919-22 döneminde çok ciddi sendikalar vardır. Grevler yaparlardı, Fransız tramvay işçilerinin grevi ünlüdür. 1 Mayıs'ta yürürler. 1 Mayıs 1921'de Kağıthane'de çok büyük bir yürüyüş yaparlardı. Ama bir şeyi hep göz ardı etmişlerdir. Anadolu'daki İstiklal Harbini yok saymışlardır. Hüseyin Hilmi Hareketi İstiklal Harbine karşıdır. Ama Fransız Tramvay Şirketindeki grevi Hüseyin Hilmi yürütür. Ama nasıl yürütür, biliyor musunuz? Çok iyi grevdir, İngiliz işgal kuvvetleri Komutanı Harington'dan 800 altın alarak yürütür. Öyle sendikal mücadelelerin yerini dibine batsın.

1 Mayıs 1921'de Kağıthane'de beş altı bin işçinin katıldığı büyük bir yürüyüş vardır. Elimizde pankartların listesi var. İstiklal Harbini destekleyen tek bir pankart yoktu. Bağımsızlık diyen tek bir pankart yoktur. Bu nedenle ne yapılmaması gerektiği tartışılırken, bugün de İstiklal Harbi dönemine benzer sorunlar yaşadığı günümüzde, eğer Türkiye'de sendikalar, işçi sendikalarıyla, kamu çalışanları sendikalarıyla, eğer vatan tehdit altındaysa, ülke tehdit altındaysa ve bu tehditler varken bunlar karşısında sessiz kalıp bağımsızlığa sahip çıkmıyorsa, İstiklal Harbi sırasında İstanbul Sendikalarının yaşadığı ihanetli tekrarlanırsa, yapılmaması gereken öncelikle İstiklal Harbi döneminin sendikalarının tavrıdır.

Tekrar ediyorum 1925'te İstanbul Sendikalarının faaliyetleri durdurulduğunda tek kimse sahip çıkmaz onlara. Niye, siz çıkar mıydınız?

Siz Anadolu'da Tekalifî Milliye ile evinizde ne var, ne yok vatan için verirken, İstanbul üç kuruluş grev için grev yapan ama onun ötesinde vatan söz konusu olduğunda susan sendikaların çizgisini izleyenler olsaydınız, karşınızda onlara karşı olumlu tepki verir miydiniz? Bir kere ne yapılmaması gerek? Yapılması gereken ülkenin, vatanın tehdit altında olduğu dönemde bağımsızlığa sahip çıkmaktır. Ve ciddi bir biçimde ülkenin bütünlüğünü, bağımsızlığını savunmaktır.

Bugün böyle bir tehdit var mı? Var.

Şu elimdeki Sevr Antlaşması. Ben bunu hep yanımda taşıyorum. Dün Bursa'da şube yöneticileriyle ve temsilcileri toplantı yaptık, orada da bunları anlattık.

49

Bugün sendikalar, eğer, kamu çalışanlarından işçi sendikalarına, bu meseleyi birinci meseleleri yapmazlarsa, bu takdirde sendikal görevlerini yerine getirmemiş olurlar. Bu nedenle Bağımsız Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonunun adındaki bağımsız; bir; sendikaların siyasi partilerden, hükümetlerden, yabancı devletlerden bağımsızlığı anlamına gelir; ama Türkiye'nin bağımsızlığı da vurgulanmaktadır. Sayın Akay'ı ve diğer yöneticileri 10 yıldır tanıyoruz ve buna güvenle bunu söyleyebiliriz. O nedenle son derece önemlidir. Bu nedenle ulus devletinin tehdit altında olduğu ve emperyalistlerin Lozan'ı kabul edemedikleri koşullarda, bu denli önemli bir jeopolitik konudaki Türkiye'yi parçalamaya girişimlerinin ön planda olduğu bir dönemde, eğer kamu çalışanları sendikacılığı 1 milyon 700 bin memuru ve 300 bin sözleşmeli personeli bünyesinde toplayacaksa o takdirde bağımsızlık anlayışını ön planda tutmak zorunda.

Bu nedir? Kıbrıs meselesinde Annan Planının reddidir. Annan Planına "evet" diyen biri bağımsızlıktan yana olamaz.

Bu nedir? Irak meselesinde Irak'ın kuzeyinde bir Kürt devletinin kurulmasına açıkça tavır alabilmek, bu konuda Türkiye'nin uzun vadede çıkarlarını her şeyin önünde tutmaktır.

Bu nedir? IMF'ye açıkça karşı tavır almak demektir. IMF'nin yönetiminde Amerika'nın payı % 17'dir, Avrupa Birliği'nin % 30'dur. IMF yönetim kurulunda Avrupa Birliğini oluşturan 15 ülkenin oy payı % 29.88'dir, %30'dur. IMF'ye karşı çıkan, Avrupalı emperyalistlerin ve Amerikalı emperyalistlerin IMF aracılığıyla ülkemize dayattığı politikalara da karşı çıkmak zorundadır.

Bu nedir? Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve ülkenin üniter yapısını savunmaktır.

Bu nedir? Ulusun bütünlüğünü savunmaktır. Etnik kimliği her hangi bir biçimde öne çıkaracak hesaplardan, emperyalistlerin hesaplarından yana tavır takınmamaktır. Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve üniter yapısını savunmaktır. Yani ulusalcı olmaktır. Yani anti emperyalist olmaktır. Bugün işçi sendikaları da, kamu sendikaları da ulusalcı, millîci, olmadıkları takdirde, anti emperyalist olmadıkları takdirde, üç kuruluş için ne kadar iyi mücadele ederseniz edin, -sınıfımızın da, ulusumuzun da, ülkemizin de çıkarlarına uygun davranmıyorsunuz, demektir. Ve bu da demokrasinin de, işçi haklarının da ön koşulunun bağımsızlık olduğu düşünüldüğünde, son derece önemli bir noktadır. Gözden irak tutulmaması gereken bir noktadır.

Bu çerçevede dikkatimizi çekmek istediğim ve önümüzdeki dönemlerde sendikalar açısından da mihenk taşı olacak bir nokta, Mahalli İdareler Reform Tasarısı. Sendikaların göreceği. BASK'ın tavrının ne olacağını

51

tahmin ediyorum. Diğer konfederasyonların tavırları da önemli. Şu anda İçişleri Bakanlığında 'Mahalli İdareler Reformu' adı altında bir reform tasarısı çalışması var. Türkiye'de 81 eyalet yaratmaya çalışılıyor. Eğer bu Kanun Tasarısı kabul edildiği takdirde, eğitimi, artık Milli Eğitim Bakanlığı yapmayacak. Eğitimi Sinop İl Özel İdaresi, Diyarbakır İl Özel İdaresi, Şırnak İl Özel İdaresi, Muş İl Özel İdaresi yapacak. Sağlık hizmetlerini artık Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı götürmeyecek. Edirne İl Özel İdaresi, Diyarbakır İl Özel İdaresi, Van İl Özel İdaresi götürülecek. Diğer bir çok faaliyeti İl Özel İdareleri ve Belediyeler seviyesinde götürülecekler. Bu Türkiye'nin 81 eyalete bölünmesi, Türkiye'nin üniter devlet yapısının parçalanması demektir. Sendikalar bakacağım: Eğer ulusalcıysanız, eğer bu ükeden yanaysanız, 'İstiklal savaşında İstanbul sendikalarının yaptığı hatayı yapmıyorum' diyorsanız, Mahalli İdareler Reform Tasarısına karşı çıkmak zorundasınız.

Bu Tasarı bir başka şey getiriyor: İkinci maddesinin h fıkrası diyor ki; "Kamu kurum ve kuruluşları, piyasada rekabet koşulları içinde üretilen mal ve hizmetleri üretmez ve piyasada haksız rekabet oluşturamaz. Bu ilkelere aykırılık teşkil eden tüm birimler tasfiye edilir ve yenileri kurulamaz". Özel sektörde bir şey üretiliyorsa, kamu o alanı boş bırakır. Özel sektör bir hizmet sunuyorsa kamu o alanı serbest bırakacak. Ulus devletini ne kadar önemli olduğunu şu son olayda yaşamıyor muyuz?

Irak'a karşı demokratik olmayan bir yönetim altında bile devlete sahip çıkan insanlar güçlü bir Irak devleti sayesinde ayakta kalabiliyorlar ve emperyalist saldırıya karşı direnebiliyorlar. Yok, özel sektör her hangi bir mal üretiliyorsa, artık, kamu oradan çekilecek. Yerine kim gelecek? Özel sektör. Hangi özel sektör? Annan Planının destekleyicisi TÜSİAD gelecek. Güneydoğu Anadolu için, "ver, kurtul" diyen TÜSİAD gelecek. "Türkiye'de yatırım şartları uygun değil, Romanya ve Bulgaristan'a gideyim" diyen TÜSİAD'çılar, o kafadaki işverenler gelecek. Bunlara vatani nasıl emanet edersiniz? Bunlara nasıl güvenirsiniz?

Bütün hazine aazileri bedelsiz olarak il özel idarelerine ve belediyelere devrediliyor. Şimdi, ilçilerden biri budur, bakalım göreceğiz, hangi sendika göreviniyerine getiriyor, hangisi getiriyor.

Bu çerçevede sendikaların bağımsızlığına ilişkin bazı noktalara değinmek istiyorum. Sendikalar bağımsız olmak zorunda. Bağımsızlık önce yabancı devletlerden bağımsızlık. ABD'den de bağımsızdır, Avrupa devletinden de bağımsızdır. Para alan buyruk alır. Para alıyor musunuz, almıyor musunuz yabancı devletlerden?

Yarın, kısa bir süre sonra Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı bir tasarı Avrupa parlamentosunda görüşülecek. 24 Nisan'da görüşülecekti

52

konuşmanız ve tartışmanız gereken konular, toplantının gayesini oluşturan konular. Dolayısıyla biraz daha dşinizi sıkmanızı istiyorum. Ve şimdi sözü lekrar sayın Koç'a veriyorum. Buyurun sayın Koç.

Yıldırım KOÇ : Teşekkür ederim sayın başkan. Önce, ben mi yanlış anladım, sınıf sendikacılığının savunduğum şekilde bir açıklama mı oldu, ben mi yanlış anladım?

Erdinç Yazıcı : Öyle yapmadınız mı?

Yıldırım Koç : Hayır, şimdi bakın, bu kavramların nereden geldiğini bilmezseniz, öyle genellemeler yaparsınız.

1975 yılı Mayıs ayında DİSK'in 5. Genel kurulu toplandı. 5. Genel kurulda, İbrahim Güzelce, iki genel sekreter adayından biri olarak gösterildi. Kemal Sülker genel sekreterlikten feragat edince İbrahim Güzelce seçildi. Kemal Sülker feragat edip İbrahim Güzelce genel sekreterliğe gelir gelmez, Fransa'da CGT'de çalışan TKP'li Hüsnü ve Nejat Firuz Türkiye'ye gelip DİSK'te çalışmaya başladılar.

O tarihlerde Türkiye'de sınıf sendikacılığı kavramı da yoktu, kitle sendikacılığı kavramı da yoktu. Bu kavramların nereden geldiğini bilmek lazım, ezbee konuşmamak lazım.

DİSK dergisinin Ekim 1975 tarihli sayısında, DİSK'in 5. Genel Kurulunda öyle bir karar alınmamış olmasına rağmen, sınıf ve kitle sendikacılığına yönelik bir makale yayımlandı. Bu kavramın, sınıf sendikacılığı kavramının da, kitle sendikacılığı kavramının da Türkiye'de sendikal terminolojye ilk girişi DİSK dergisinin 16. Sayısı Ekim 1975'tir. Ve Nejat ve Hüsnü tarafından kullanılmıştır. Bu, Fransız CGT'nin terminolojisine ait bir kavrandır.

Ben bu terminolojye o günden beri karşı çıkan bir insanım. Ben sendikacılığı savunuyorum. Sendikacılık zaten özü itibarıyla kitleleşmek zorundadır. Kitle sendikacılığı gibi kavramların nereden geldiğini bilmeden kullanırsanız, haksızlık yaparsınız. İki, bana da böyle bir suçlama getirirseniz, haksızlık yaparsınız. Ben şu ana kadar hiçbir yerde sınıf sendikacılığını savunmadım. 90'dan itibaren yazdığım her makalede sınıf ve kitle sendikacılığı kavramının nereden geldiğini anlattım.

Ben bu konuları okuyarak öğrenmiyorum, yaşayarak öğreniyorum. O nedenle, daha dikkatli ve daha doğru konuşun. Kitle sendikacılığın kaynağı budur. Sol jargon içinde kimileri, nereden geldiğini bilmeden sınıf sendikacılığı ifadesini kullanır.

Ben sendikacılığı savunuyorum. Sendikacılık niteliği itibarıyla işçi sınıfının temsilcisidir. Niteliği itibarıyla kitleleşmiştir, kitleleşmek zorundadır. İkinci sendikalarda model olmaz, değerli arkadaşlarım.

64

ertelenmesi söz konusu. "Kemalizm ret edilmelidir, eğer Avrupa Birliğine girilecekse", diye bir rapor. Raporun aslı var elimizde. Bu rapora "evet" mi diyorsunuz, "hayır" mı diyorsunuz? Açık açık konuşmak lazım. Kemalizm'i reddediyor, çünkü Kemalizm emperyalizme karşı mazlum milletlerin yükselişinin bayrağıdır. Ve emperyalizmi bunu kabullenemiyor. Ve şimdi bunu Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'ye ilişkin bir kararı olarak getiriyorlar. O nedenle yabancı devletlerden bağımsız olacaksınız.

İki, hükümetlerden bağımsız olacaksınız. Hükümet size talimat verdiğinde, sizin onu yapmayacağınızı bilecek. Temsil ettiğiniz kitlenin, ülkeminiz, halkımızın çıkarları söz konusu olacak.

Siyasi partilerden bağımsız olacaksınız. Bu nedenle siyasi sendikacılığı ret edeceksiniz. Size gelip biri, yönetim kurulunuz oluşurken, "Parti çıkarları bunu gerektiriyor ona uygun düzenleme yapacaksınız" diyemeyecek. Bunun bedeli var, bunun bedelinin BASK'ı kuran insanlar ödedi. Eğer BASK'ı kuran insanlar bu tür baskılara boyun eğmiş olsalardı, bugün BASK'ın değil başka bir yerlerin başında olurlardı, ama bugünkü saygınlıkları olmazdı. Bugün Anadolu'nun her tarafından bir sürü insan gelip coşku içinde bu toplantıya katılmazdı. Başka bir şey olurdu.

Onun ötesinde işverenlerden korkusuz olacaksınız. Ve bu bağımsızlık olmadığı takdirde de demokratik bir işleyiş sağlanması mümkün değildir.

Doğru çizgide olmakla haklı olmak her zaman güçlü olmayı getirmiyor. Ben BASK'ı oldukça yakından izleyen, onları çok yakın bulan bir kişi olarak BASK'ın doğru bir çizgide ve haklı olduğunu, ama güç kazanabilmesinin büyük bir özveri ile çabıyla adım adım olacağına inanıyorum. Bugün gelinen noktanın önemli olduğunu inanıyorum. Çok büyük bir özveriyle buraya geldiğini biliyorum. Ama bu kararı tavır devamıyla doğru anlayışın ve haklı çizginin güçlü hale geleceğine de inanıyorum. Ve başarılar diliyorum. Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı : Sayın Hocama teşekkür ediyorum, verdiği güzel bilgiler ve açıklamaları için. Şimdi sözü, kabul edilmiş ikinci yılına yaklaştığımız, -ki TBMM'de 25 Haziran 2001 yılında kabul edilmişti- 4688 sayılı **Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun** uygulamadaki eksiklikleri ve aksaklıkları konusunda görüşlerini açıklamak üzere sözü BASK Hukuk Müşaviri Avukat Sayın Mustafa KIVANÇ'a veriyorum.

Buyurun efendim,

53

Sendikalar canlı yapılarıdır. Fransa'da sendikalaşma oranı % 9, İskandinav ülkelerinde % 88, ABD'de şu an % 13'lere geriledi, İngiltere'de düşüyor, Almanya'da yüzde 29. Böyle batı sendikacılığı falan da yok bu işlerde. Her ülke kendi işçi sınıfının yapısına, kendi devraldığı mirasa, toplumsal yapıya, şuna, buna bağlı olarak bir şeyler ortaya çıkarıyor. İşçinin olduğu, yerde memurun olduğu yerde sendika doğuyor.

Eğer kafanızda modeller varsa, çökersiniz. Sendikacılıkta model yok. Avrupa sendikacılığı diye bir model yok. Amerikan sendikacılığı diye bir model yok. 1995'te Amerikan Sendikalar Federasyonu AFL-CIO'nun yönetimi değişti. Yeni gelen adam tamamen farklı bir çizgi izliyor. Kirkland gitti, Sweeney diye bir adam geldi. Bir değişimin yansımasıydı. Şimdi farklı bir çizgi izliyorlar. Yani sendikacılığın canlı bir şey olduğunu, içinde bulunduğunuz şartlara göre kafanızı çalıştırıp çözüm üretmek zorunda olduğunuzu bilmeniz lazım. Belirli kavramlar kullanılır, kullanırız. İşte dönem dönem TKP'ler gelir, sınıf ve kitle sendikacılığı der. Birileri hala onu sınıf sendikacılığı diye sürdürür. Kitle sendikacılığı diye sürdürür. Ama burada modeller yoktur sendikacılıkta. Sendikacılık canlıdır. Sürekli değişen şartlara uyum sağlamaya çalışırsınız. Ve burada da birileri daha sonra çıkar, sizin yaptığınıza "bu böyle olmuş" der. Ama siz bu işi yaparken, sendikacılık yaparken eğer hareketlerinizi belirli bir modele uydurmaya kalkarsanız çuvalarsınız. Gilmiyor öyle. Siz günün şartlarına uyarınız, kafanızda bir perspektif vardır, bir anlayış vardır, buna uygun hareket edersiniz.

Şimdi kamu çalışanları sendikacılığının bugün bence yapması gerekenler neler?

Birincisi, demin söylediğimle bağlantılı olarak, iktidarlarla, siyasi partilerle özdeşmiş sendikalar, eğer iktidardaki parti giderse büyük zorluk yaşıyor. Zaten BASK bu konuda başından beri bir tercihi açıklamış durumda ve bazı başka konfederasyonlar bu sorunları bugün yaşıyor. Bu nedenle siyasi iktidarla veya siyasi partiyle özdeşleşmek çok kötü. Özellikle bizim seçmenimizin siyasi tercihlerini artık futbol takımı tutar gibi olmadığı ve kaydığı konumlardayız. Siyasi partiyle özdeşleşmek çok hatalı oluyor. Onun ötesinde, bir dönem Türkiye'de, Türkiye'nin şartlarında 1970'lerin ikinci yarısına kadar, iktidardaysanız yandaşlarınıza epey avantaj sağlayabiliyordunuz, o şartlar da geride kaldı. O nedenle bir partiyle özdeşleşmenin sendikaya getirebileceği hiç bir şey yok.

Benim birkaç önerim daha var; zaten BASK'ın da başından itibaren bu çizgide olduğunu biliyorum. Bu işi sadece memurların yapması mümkün değil. İşçiler, memurlarla birlikte olacak. Zaten Türkiye de bu ayırım biraz komik. Salim Başkan 78'den sözetti, 1926'da, 788 çok özel şartlarda çıkmıştır. Ama dünyanın hiçbir yerinde bugün bu kadar çok sayıda çalışan, memur statüsünde değildir. Mesela, İngiltere'de, oradaki ifadesi

65

ile "civil servant" dersiniz, gerçekten devletin yönetiminden sorumlu insanlar anlarsınız. Ya da Almanya'da "Beamtet" kavramı kullanırsanız, bizim memur kavramına karşılık gelen, gerçekten devletin yönetiminde belirli yerlerdeki insanlar anlaşılır.

Bizde 1976'da Mecliste kurulan komisyonun işçi-memur ayırımı konusundaki gerekleri yerine getirilmediği için bir ucube var. Hemşire arkadaşımız da memur, temizlikçi arkadaşımız da memur. Genel müdür de memur, bahçıvan da memur. Bu nedenle biz zaten iç içeyiz. Zaten aynı kesimiz. Zaten çalıştığımız koşullar itibarıyla birlikteyiz. Bu nedente işçi sendikalarıyla kamu çalışanları, kamu görevlileri sendikalarının el ve tırnak gibi algılanması, birlikte hareket etmeleri son derece önemli. Yani memurun sorunun çözümü gerçekten birlikte olmaktan geçiyor.

Bir diğer nokta, esnaf ve sanatkarlar, köylülük de tarihimizin en büyük yoksullaşmalarını yaşıyor. Mulla İktisat tarihi ile ilgilenmişsinizdir. 1929 buhranından sonra köylülükte ciddi bir yoksullaşma oldu. Mesela, 1928'de buğdayın kilosu 14 kuruştur. 1930 yılında 4 kuruşa iner. Arpanın kilosu 8 kuruştan 2 kuruşa iner. İki yıl içinde. Köylü perişan olur 1930'lu yılların başlarında. İkinci Dünya Savaşı sürecinde de bir yoksulluk vardır, ama inanın bugün yaşanan yoksulluk köylülükte, 29 buhranının sonrasında yaşanan sıkıntıları anımsatıyor. Köylü yavaş yavaş bir şeyler yapma gereğini duyuyor. Ülkenin bağımsızlığı ve IMF karşıtı politikalara doğru yavaş yavaş; bizim politikalarımız da aynı çizgide, köylülükte daha yakın olmak mümkün ve gerekli. Esnaf sanatkarını durumu gerçekten kötü. Açılan her hipermarket yabancı ürünleri, ihlal ürünleri teşvik ederek bizim esnaf ve sanatkarımızı çökertiyor. Esnaf ve sanatkarla da çok sabırla, orlarla da işbirliği yapabileceğimize bir anlayışta hareket etmemizde yarar var.

Peki uluslararası sendikal hareketin de, yabancı ülkelerin sendikalarının da bize hayı dokunur mu? Ben pek o kanıda değilim. Yıllardır gözleme imkanım var. Amerikan sendikalarında 95' de meydana gelen değişiklikten umutluydum. Son olarak savaşla ilgili olarak 20 Mart tarihinde Sweeney'in, AFL-CIO Genel Başkanının bir açıklaması var. Rezalet bir açıklama, savaşçı açıkça destekliyorlar. Daha önce Amerikan Sendikaları Federasyonu ile İngiliz Sendikaları Konfederasyonu, aşağı yukarı üç hafta, önce Blair'e ve Bush'a ortak bir mektup göndermişlerdi. Kötu bir mektuptu ama o kadar kötu değildi. 20 Martta AFL-CIO genel başkanının savaşçı açıkça destekleyen ve her türlü çabanın gösterilmesinin gerektiğini ifade eden bir açıklaması var. Diğer ülkelerin sendikaları da kendi ulusal çıkarlarını savunuyor. Kimsenin kimseye hayrı yok. Bize bizden, bu ülkede yaşayanlardan başka pek hayır gelmiyor, bunu izleyebiliyoruz. Yani İngiliz sendikalarından bugüne kadar Türkiye'deki sendikalar bir hayır görmedi. Fransız sendikalarından bir

hayır görmedi. Alman Sendikalarından bir hayır görmedik. Uluslararası sendikacılık hareketinden de karşılıklı "siz iyisiniz, biz iyiyiz" dışında somut bir yarar görmedik. O zaman bu sorunları aşacağız, kendi işimizle, kendi memurumuzla, köylümüzle ve esnafımızla aşacağız. Zaten BASK'ın anlayışı da o doğrultuda. Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı : Ben teşekkür ediyorum. Son sözü, 4688 sayılı Kanunun eksiklik ve aksaklıkları konusundaki açıklamalarını dinlemek üzere sayın Mustafa KIVANÇ'a veriyorum. Buyurun efendim.

Mustafa KIVANÇ : Teşekkür ederim. Memur sendikacılığının eksikliklerini, uygulamadaki aksaklıkları bir panele sığdırmak mümkün değil. Hatta bir konferans dahi yetersizdir. Buna rağmen ana başlıklar halinde ilk turda birkaç başlığa değindim. Şimdi de iki konuya değinip sözlerime son vereceğim.

Birincisi; bu kanunla getirilen önemli bir düzenleme var: "Sendika" üyesi kamu çalışanlarına hukuki yardım, başlığı böyle değil ama; Kanunun 19 uncu maddesinin f bendinde düzenlenmiştir. Bu bend, Anayasanın 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile memur sendikacılığı hayata geçirildiğinde, o fıkrada yer alan şu ifadenin açıklamasıdır. Anayasada diyor ki, üyeleri adına yargı mercilerine başvuru yapılabilir. Kimler başvuru yapabilir? Sendikalar. 4688'de de bu ifade açılmış, 19/f, aynen şöyle ifade etmektedir: "Üyelerin idare ile ilgili doğacak ihtilaflarında, ortak hak ve menfaatlerinin izlenmesinde veya hukuki yardım gerekliliğinin ortaya çıkması durumunda, üyelerini veya mirasçılarını her düzeyde ve derecedeki yönetim ve yargı organları önünde temsil etmek veya ettirmek, dava açmak ve bu nedenle açılan davalarda taraf olmak". Anayasa çok açık, üyeleri adına yargı mercilerine başvuru yapılabilir, deniyor. Üyeleri adına kim yargı mercilerine başvurur? Sendika. Eğer bu hüküm konmamış olsaydı, üyenin adına başvuru olmazdı, o üye yargı mercilerinde dava açabilirdi ya bizzat kendisi imza etmesi gerekirdi davacı sıfatıyla veya bir avukata vekalet vererek vekili sıfatıyla dava açması veya taraf olması gerekir. Anayasaya açıkça konmuş, üyeleri adına yargı mercilerine başvuru yapılabilir diyor. Ve bu 19/f'de de bu biraz açılmış, üyeleri adına sendika genel başkanın imzasıyla dava açılır, taraf olunur. Sendika genel başkanının işi gücü yok da dava açıp mahkeme mahkeme gezmesi mi gerekir? Elbette hayır. Öyleyse sendikamızın vermiş olduğu vekaletle, sendikamızın avukatı dava açar. Davaları avukatlar yürütür. Ama uygulamada Ankara'daki İdare Mahkemeleri, Kırıkkale'deki İdare Mahkemesi dahil, bir çok idare mahkemesine dava açtım. Hatta Kırıkkale İdare Mahkemesinin Başkanıyla bizzat görüşme rağmen, benim gibi düşünmüyor. Ama Türkiye'de birkaç İdare Mahkemesi benim gibi düşünmekte, sendika vekaleti ile davayı devam ettirmektedir. Ama diğer mahkemeler ise